

Dialogmøte mellom Helsedirektoratet og Høgskolen i Bergen

Tid og sted: 13.01.15 kl. 1430-1600 på Styrerommet, A 825, Kronstad

1. Tilstede på møtet, korte presentasjoner:

- Rolf Hansen, seniorrådgiver Helsedirektoratet, avd. miljø og helse – folkehelsedivisjonen
- Asle Moltumyr, seniorrådgiver Helsedirektoratet, avd. miljø og helse – folkehelsedivisjonen
- Eva Haukeland Fredriksen, HiB, viserektor
- Sissel Tollefsen, HiB, AHS, instituttleder sykepleie
- Bjørg Hafslund, HiB, AHS, instituttleder fysioterapi
- Nina Grieg Viig, HiB, AL, prodekan for forskning
- Else-Marie B. Aarø, spesialrådgiver folkehelse, Hordaland fylkeskommune, regionalavdeling
- Aina Haugstad, rådgiver folkehelse, Hordaland fylkeskommune, regionalavdeling
- Asle Holthe, førsteamanuensis PhD, HiB, AL, Mat & helse
- Hege Wergedahl, professor, HiB, AL, Mat & helse
- Kjell Henriksbø, høgskolelektor, HiB, AHS, Institutt for sosialfag og vernepleie
- Torbjørn Lundhaug, høgskolelektor HiB, AL, Idrett
- Bjørg Oddrun Hallås, førstelektor, HiB, AL, Idrett
- Gudbjørg Øen, senterleder Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet
- Ingrid Leversen, seniorrådgiver Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet
- Kristin Reiso Lawther, kontorsjef, HiB, kontor for etter-, videreutdanning og oppdrag
- Tone Reistad, rådgiver HiB, kontor for etter-, videreutdanning og oppdrag

2. Bakgrunnsinformasjon

Lokalsamfunn og nærmiljøer er viktige arenaer i folkehelsearbeidet. En hovedutfordring er å stimulere og utvikle gode folkehelsekvaliteter i nærmiljøet. Læreplan for grunnskolen og Rammeplan for barnehagen oppfordrer til bruk av nærområder og natur i opplæringen.

Etter den nye folkehelseloven (01.01.2012), ble det klart at kommuner, fylkeskommuner og staten har et medansvar for befolkningens helse. Arbeidet med å tilrettelegge for en helsevennlig utvikling er tydeliggjort som en samfunnsoppgave. Den nye loven setter økt fokus på bakenforliggende faktorer som utdanning, arbeidsliv, boligforhold, oppvekstmiljø etc.

Helsedirektoratet har, i samarbeid med kommuner i 5 fylker, 5 fylkeskommuner og 4 høgskoler/universiteter i regionene, initiert et utprøvningsarbeid om utvikling av kunnskap om sammenhenger mellom folkehelse og ulike faktorer i nærmiljøet og hvordan disse kan påvirke helsen. Det ønskes videre å sette fokus på kunnskaps- og kompetansebygging, i regi av høgskoler/universiteter, om hvordan nærmiljøfaktorer kan bidra til å fremme helse og trivsel. Utprøvningsarbeidet er begrunnet i Folkehelselovens § 5 c om Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer som bl.a. skal baseres på «kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse». (Sitat § 5 c).

Hordaland fylkeskommune ble valgt ut som et av fylkene og Høgskolen i Bergen er en av de 4 høgskolene/universitetene som er med i kompetanse- og utviklingsprogrammet om folkehelse og nærmiljøkvaliteter.

Et av Helsedirektoratets utviklingsmål er blant annet å utvikle tverrsektoriell kompetanse om betydningen av gode nærmiljøer og gjennomføring av tiltak. Kompetanse- og utviklingsprogrammet i Hordaland ble derfor utformet med tittel «Folkehelse og nærmiljøkvaliteter – helsefremmende nærmiljøkvaliteter for SFO», og startet opp i 2013. Fagansatte fra HiB, både AL og AHS, har bidratt i kompetansedelen sammen med Regionalavdelingen i Hordaland fylkeskommune. Deltakere på kompetanseprogrammet har vært fra 3 kommuner: Sund, Bergen og Osterøy.

3. Agenda fra helsedirektoratet:

1. Erfaringer etter arbeidet med tema folkehelse og nærmiljøkvaliteter i Hordaland

Hvorfor ble SFO valgt som arena

- Fordi en når mange barn
- Det er lavt kunnskapsnivå og lite oppmerksomhet på SFO
- Samarbeid med HFK var avgjørende for å nå fram til kommuner og aktuelle SFO

Resultater

- Rapporter fra prosjektene viser implementering av folkehelsearbeid i kommunene
- Det er vist stort lokalmiljøengasjement og prosjektene har medført utvidet samarbeid på lokalt nivå, både innad på skole/SFO/FAU og med ulike aktører i nærmiljøet
- SFO er lite styrt, ingen klare profesjonsgrenser, lite regulert og har til dels stor frihet – dette gjør også at det er lettere å få gjennomført utprøvinger endringer og nytenkning. På denne måten fikk SFOene eierforhold til prosjektene.
- Veiledningen og oppfølging på stedet, både av HFK og HiB, var viktige faktorer for suksess
- Igangsatte prosjekter har lagt grunnlag for videre arbeid og har god overføringsverdi til nye prosjekter
- Det er god måloppnåelse på igangsatte prosjekter
- Gjennom arbeidet i prosjektet er det skapt et berikende samarbeid mellom Hordaland Fylkeskommune og HiB, samt internt mellom fagavdelinger på HiB

Utfordringer i prosjektene

- Manglende prosjektutviklingskompetanse/metodikk og begrepsforståelse i SFO, måtte bruke mer tid en forutsatt på dette (møte målgruppen på deres nivå)
- Involvering, forankring og deltaking fra rektor og ansvarlige kommunerepresentanter er avgjørende
- I ettertid ser en at en kunne brukt mer tid og mer samhandling med aktuelle kommuner, ved valg av hvilke skoler/SFO som ble invitert med i prosjektet

2. Hvordan transformere nærmiljøkunnskap til mer systematiske undervisningstema?

Utfordringer

- Ulike tema som er berørt i prosjektet er sentrale i et tverrprofesjonelt utdanningsperspektiv, både teoretisk og praktisk. Eksempelvis: Styringsdokumenter, levekårsundersøkelser, kommunehelseprofiler, kartleggingsprosesser og -verktøy, tiltaksutvikling og sosial inkludering.
- Begrepsavklaringer er viktig (hva rommer begrepet nærmiljøkvaliteter?), også med tanke på operasjonalisering i utdanningene
- Også arbeidsmetodikken og tilpasning til målgruppen har gitt nyttig erfaring: Faglig program skreddersydd til målgruppen, presentasjoner på hver samling, vurdering og kommentering av andres prosjekter samt medvirkning, samarbeid og kompetansedeling mellom deltakerne underveis i prosjektet.

3. Hvilken kunnskap/kompetanse/metoder finnes på HiB innenfor tematikken nærmiljøkvaliteter og hvordan kan den kompetansen systematiseres og kartlegges for å kunne være nyttig i en bredere satsing på nærmiljøutvikling?

- Mye kunnskap, kompetanse og metodikk med relevans for nærmiljøkvaliteter finnes allerede i HiBs ulike fagmiljø, og gjennom dette prosjektet har en fått økt tverrfaglig samarbeidskompetanse mellom involverte fagmiljø på tvers av avdelingene. Det er etablert robuste og gode samarbeidsrelasjoner mellom miljøene, som letter videre samarbeid på tvers av avdelinger.
- Aktuelle tema/data fra prosjektet, eksempelvis levekårsundersøkelser, har aktualisert hvordan utdanningene er innrettet mot dette feltet, og hvordan slike data kan brukes i framtidig undervisning
- Prosjektet har synliggjort koblingen mellom teori og faglig utbytte i utdanningene og planprosesser i kommunene, for lettere å kunne få gjennomslag for nærmiljøutvikling

4. Dialog

Fagområdene og tema for programmet er i kjernen av HiBs samfunnsmandat, ved nærhet til praksisfeltet og gjennom tverrfaglig samarbeid. Her bør finnes data for framtidig forskning og for masteroppgaver, samt at det bør være muligheter for praksis for HiBs studenter innenfor dette feltet.

I et samfunnsutviklingsperspektiv er det viktig å se på tvers av profesjonene. Gjennom tverrfaglig samarbeid bevisstgjøres evnen til å ta inn over seg og bruke andre profesjoners perspektiv.

Helsedirektoratet viser til Danmark for inspirasjon til videre arbeid med folkehelse og brobygging mellom teori og praksis. Se f. eks idan.dk.